

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 65/2010-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. apríla 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti JUDr. P. P., Ž., zastúpeného advokátkou JUDr. K. M. P., Ž., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 492/2007, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. P. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 492/2007 porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Bratislave prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 492/2007 konal bez zbytočných prietáhov.

3. JUDr. P. P. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 400 € (slovom tisícštyristo eur), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť JUDr. P. P. trovy konania v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. K. M. P., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 65/2010 z 10. februára 2010 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. P. P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 492/2007 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa (v spore o ochranu osobnosti v procesnom postavení žalobcu) odvolal proti rozsudku Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 15 Ct 61/2002 z 30. júna 2006, pričom okresný súd 30. novembra 2007 predložil súdny spis spolu s odvolaním na rozhodnutie krajskému súdu. Vo svojej sťažnosti okrem iného poukázal aj na to, že ešte vo februári 2002 podal na okresnom súde žalobu o ochranu osobnosti, pričom konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené. Sťažovateľ uplatnil 22. apríla 2009 sťažnosť na priet'ahy v odvolacom konaní u predsedníčky krajského súdu, ktorá v odpovedi z 18. júna 2009 uznala zodpovednosť krajského súdu za priet'ahy v odvolacom konaní a ďalej uviedla, že vyzve „konajúcu predsedníčku senátu, aby neodkladne prijala ďalšie opatrenia na odstránenie vzniknutých priet'ahov“. Keďže „označená vec ku dňu 12. 01. 2010 (do podania sťažnosti ústavnému súdu 15. januára 2010, pozn.) nie je vybavená žiadnym spôsobom“, sťažovateľ sa domáha, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo JUDr. P. P. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 492/2007 porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Bratislave prikazuje vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Co 492/2007 konať bez zbytočných priet'ahov.“

Ďalej sa sťažovateľ domáha, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 4 000 €, ako aj úhradu trov konania.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3101/2010 z 5. marca 2010, súčasťou ktorého je aj prehľad procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania. V predmetnom vyjadrení sa okrem iného uvádza:

«Je pravdou, že vec sp. zn. 8 Co 492/2007 bola predložená Krajskému súdu v Bratislave dňa 30. 11. 2007 do senátu „8Co“, ktorý senát prevzala dňa 01. 01. 2007 jeho predsedníčka – JUDr. J. G., a ktorý až od októbra 2007 pracoval v úplnom zložení.

Od 01. 10. 2007 do 18. 02. 2008 bol súdny spis v referáte druhej predsedníčky senátu „8 Co“ – JUDr. E. B. a od 19. 02. 2008 došlo k prerozdeleniu neskončených vecí v senáte „8 Co“, a to vzhľadom na ich veľký počet a nerovnomernú zaťaženosť senátov medzi senát „8 Co“ a „12 Co“ – JUDr. E. B. Predmetný spis bol skrutíniom pridelený senátu „8 Co“ – predsedníčky senátu JUDr. J. G., ktorá bola od 22. 06. 2009 do 30. 11. 2009 práceneschopná a od 01. 12. 2009 do 31. 12. 2009 čerpala „starú“ riadnu dovolenku.

Vzhľadom na veľký počet vecí, neobsadenosť senátu, ako aj skladbu vecí, keď prednostne boli vybavované statusové a pracovnoprávne veci, ako aj veci sťažnostné, vec sp. zn. 8 Co 492/2007 bola zaradená na vybavenie podľa poradia.

Dňa 19. 8. 2009 bol súdom vyrubený súdny poplatok za odvolanie a vec je vytýčená na deň 08. 06. 2010 o 15.00 hodine.

Keďže JUDr. J. G. k 01. 01. 2007, keď oddelenie „8 Co“ prebrala, prevzala tiež celkom 540 neskončených vecí (s rokom nápadu 2004 a nasl.), pričom v roku 2007 napadlo do tohto oddelenia ďalších 519 vecí, a senát pracoval v neúplnom zložení, nemôže sa jednať o subjektívne prieťahy v danom konaní.»

K vyjadreniu krajského súdu sťažovateľ zaujal stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 22. marca 2010, v ktorom okrem iného uviedol:

„K obsahu vyjadrenia Krajského súdu v Bratislave Spr. 3101/2010 z 05. 03. 2010 sťažovateľ poznamenáva, že dôvody nečinnosti, na ktoré sa odvoláva odporca, už boli vyriešené bohatou judikatúrou Ústavného súdu SR, a preto sťažovateľ vyjadrenie ponecháva bez stanoviska.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 druhej vety OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že spory o ochranu osobnosti tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ich v zásade po skutkovej ani po právnej stránke hodnotiť ako zložité. V danom prípade je z hľadiska zbytočných priet'ahov napadnuté iba odvolacie konanie vedené krajským súdom, v rámci ktorého okrem vyrubenia súdneho poplatku za odvolanie a nariadenie termínu pojednávania na 8. jún 2010 neboli vykonané žiadne iné úkony, a preto úvahy o možnom vplyve právnej, resp. skutkovej zložitosti veci na priebeh konania sú irelevantné.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní vedenom krajským súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť pripísané na ťarchu sťažovateľa v súvislosti s priet'ahmi v konaní.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup krajského súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd konštatuje, že krajský súd, ako už bolo uvedené, okrem vyrubenia súdneho poplatku za odvolanie a nariadenia termínu pojednávania na 8. jún 2010 bol v doterajšom priebehu napadnutého konania bez relevantného dôvodu úplne nečinný.

Ústavný súd nemohol akceptovať argumenty uvedené vo vyjadrení krajského súdu z 5. marca 2010 odôvodňujúce svoje nekonanie „*veľkým počtom vecí, skladbou vecí a neobsadenosťou senátu*“.

Ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre uviedol, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (napr. IV. ÚS 43/06, IV. ÚS 73/07).

Napokon ústavný súd poukazuje na to, že prietahy v konaní uznal aj samotný krajský súd vo svojej odpovedi z 18. júna 2008 na sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní z 22. apríla 2009.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 492/2007 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru krajským súdom, prikázal mu,

aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 4 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na to, že *„má pocity márnosti a nespravodlivosti, ktoré ho sprevádzajú pri porušovaní jeho základného práva na konanie súdu bez zbytočných prietáhov“*.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania krajského súdu vedeného pod sp. zn. 8 Co 492/2007, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu a najmä to, že napadnuté odvolacie konanie nadväzuje na konanie prvostupňového súdu, ktoré začalo ešte

vo februári 2002, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 400 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. K. M. P. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2009, ktorá bola 721,40 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie s'ťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 240,46 € (za dva úkony právnej služby) a 2 x 7,21 € režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 254,88 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. apríla 2010